ئابووری کوردستان گەشەسەندنێکی بێ ناوەڕۆك

ڕێباز جەلال ئەحمەد نانەکەلی - پۆڵەندا

بەشی یەکەم

لەگەل ئەوەی خۆم بەکەسێکی بەتوانا نازانم بۆ نوسین بەلاّم خۆم بۆ نەگیرا و بەم ناونیشانە دەستم پێکرد تاکو سەرەنجی خوێنەری ئازیز ڕاکێشم ،ئەڵبەت خوێنەری خۆمان درکی بە کێشەیەکی لەم جۆرە کردووە کە من وروژاندوومە و ئازاری بێکاری وای لێکردووە بەلای کەمی ڕۆژانە چەند جارێك لاپەڕەی گۆڤار و ڕۆژنامەکان بکلەوە و دەربارەی ڕەوشی نالەباڕو سەیرو سەمەری کوردستان چەند شتێکی جیاواز بخوێنێتەوە، بەلکو ئەوە خوایە پەرچوویەك (معجزه) بدۆزێتەوە و بە هۆیەوە ژیانی ئەم کۆمەڵگا ڕەشبینکراوە بێنێتە گۆڕان ، ویستم بەشێوەیەکی سادە و ئاسان باسێکی کورتی بابەتێکی فرە پێویست و گرنگ بنوسم بە جۆرێك هەموو کەسێك تێی بگات ، دەربارەی ئەو کارەساتەی کە تووشی ئابووری کوردستان دێت ئەگەر بێت و بڕیارێکی خێرا و دلێرانەی بۆ نەدەین و نەکەوینە جولّە ، ئەگەر ئەم بەرگە ئەورووپیە ناوبۆشە دانەکەنین چونکە لەڕواڵەتدا کوردستان بەرەو نمونە ی وولاتێکی ئەورووپی هەنگاو دەنێ بەلام لەڕاستیدالەڕوانگە ی ئابووریەوە هیچ هەنگاوێکمان بۆ ئەورووپی بوون نەهاویشتووە بەلکو شوێنی وولاتانی کەنداوی عەرەب کەوتووین (تەنها پارە هی خۆمانە ئەوی تر لە دەرەوە بۆمان دێت) ، هەروەها باس کردنی توانا سروشتی و مرۆڤایەتیەکانی هەرێمی کوردستان و هێنانەوەی ئە لمانیای زلهێزی ئابووری ئەوروپا وەك نمونە با بزانین چۆن دەستی پێکرد و دوای کاول بوونیش چۆن هەلسایەوە سەرپێ گەیشتەوە بارودۆخی جارانی ، هەروەها لەڕیگەی ئەم باسەش پلانێکی سەرپێیی و ژیرانە باس بکەم بەلکو لەم وولاتە سوودێکی هەبێت ، ئامانجلەنوسینی ئەم بابەتە بزواندن و هاندانی خوێنەرە تاکولەشوێنی خۆی دەیان بیروبۆچونی نوێی لا دروست بێت و بێتە پاڵ ڕاستی بابەتەکەوە و کەسانی دەوروبەر خۆی ئاگادار بکاتەوە چونکە ئابوری دەولّەت بنەمای بوونی ئەم دەولّەتەیە وەکو وولاتێکی کاریگەرلەڕوانگەی سیاسەتی دەرەوە لەهەمان کاتدا بەرزکردنەوەی ئاستی گوزەرانی خەلکەلەناوەوەدا کەلەڕاستیدا پێگەی دەولّەت دروست دەکات

لەگەڵ ئەوەی کوردستان خاوەنی سامانێکی فراوانی سروشتی و مرۆڤایەتییە بەلاّم سامانە سروشیەکانلەتابوت دا وەکو خۆی نێژراون و کفنیش بۆ سامانە مرۆڤایەتیەکانلەدوورین دایە، ڕەنگە لەگەڵ خوێندنەوەی بابەتەکە زۆرکەس بلّێ کوردستان تا دوێنێلەجەنگ دا بوو، بەلام من دەلّێم دەرفەتێکی چاکمان لەدەست بوو دوای ڕاپەڕین ، ئێستا دوای هەژدە ساڵ لەئازادی با بزانین کوردستان خاوەنی چ داهاتێکی نەتەوەییە و شانازی بە کام دەرامەت و کەرتی ئابووری یاخود کشتوکالّی دەکات؟

لەبەر چڕی بابەتەکە و کەمی نوسین هەولّ دەدەم بە شێوەیەکی سادە و بابەتیانە باسەکان بەیەکەوە گرێبدەم

**** ****

دابەش کردنی چینەکانی کوردستان بە گوێرەی:(ئیش - بەرهەم - سەرچاوەی داراییان)

خاوەن ئیشەکان : فەرمانبەرانی دەزگا حکومیەکان ، مامۆستایان ، ڕۆژنامەنوسان

بێئیشەکان:

هەژاران : خانەوادەی شەهیدان و کەم دەرامەت و کەم ئەندامان

دەولّەمەندەکان : بەرپرسان و کەسە حیزبییەکان

خاون ئیشە تایبەتەکان (دەولّەمەندو هەژار)ن

پزیشك و ئەندازیاران- ڕۆژنامەنوسانی ئەهلی-

خاوەن زەوی و خانوو و کۆمپانیاکانی دروستکردنی خانووبەرە -

کرێکار و جوتیار و خاوەن دوکانی کرێ-

ئێستا با بزانین بەرهەمی ئەوانەی باسمان کردن چیە و سەرچاوەی داراییان لەکوێوەیە-فەرمانبەرانی حکومی : هیچ نوێکاریەك نیەلەکاروباریدا خزمەتەکانی ڕۆتینین و موچەشی لەبودجەی هەرێمی کوردستانە.

مامۆستا : بەرهەمی مامۆستایان هەزاران قوتابییەلەزانکۆکان و قوتابخانەکان، موچەیانلەبودجەی هەرێمە، ئەو بەرەمەی کە هەیانە (قوتابیانی زانکۆ) لەئاستێکی ئەوتۆی زانستیدا نین و دوای دەرچوون، یانلەماڵەوە دادەنیشن، یانیش لەدوای مێزێکەوە خزمەت دەکەن.

خانەوادەی شەهیدان و کەمئەندامان : موچەیان لەبودجەی حکومەتە و (بەرهەمی خانەوادەی شەهیدان ئازادی ئەمرۆیە پێویستە بە ڕێگەیەکی تر چارەیان بکرێ، نەك بە موچە پێدان تا هەتایە) بۆیە بەرهەمی ئێستایان سفرە .

کرێکاران : کار بۆ خاوەن خانوو یان دروستکردنی هۆتێل و بیناسازی دەکەن، بەرهەمیان دیارە کە دروستکردنی خانووە و موچەشیانلەلایەن خاوەن کارەوەیە و بەشی خێزانیان ناکات

جوتیاران: تاکە بەرهەم هێنەری ولاّتن، بەرهەمەکانیان لەهاویندایە و ئەویش بە هۆی نەبوونی کارگە و هۆکاری هەلّگرتن نیوەی بەرهەکانیان دەڕزێت و بۆگەنی دەبێت تەنها ماندوو بوون و هیلاکەتیان بۆ دەمێنێتەوە

ڕۆژنامە نووسان بەرهەمیان مەعنەویە، ئەهلییەکان بۆ چاککردنی گەندەلّی و حیزبیەکانیش بۆ پیاهەلگوتنی دەسەلاّت، موچەی ئەمەی دواییلەبودجەی حکومەتە .

بەرپرسەکان و کەسە حیزبیەکان : بەرهەمیان سفرە تەنها بودجەی دەولّەت هەلّدەمژن.

بەرهەمی پزیشك چارەسەری نەخۆشە و موچەکەشی یانلەنەخۆش یانلەدەولّەت.

ئەندازیار بەرهەمەکەی دانانی پرۆژەی خانوە موچەکەی یانلەخاوەن خانوو وەردەگرێ یاخودلەبودجەی دەولّەت ، هەرچی خاوەن زەوی و کۆمپانیاکانی خانووبەرەیە بەرهەمیان دروست کردنی خانووە و تا ئەوکاتە ی زەویە کشتوکالّیە مردووەکان بە جارێك لەناو دەبەن و هەمووی دەبێتە خانوو (لەناو ئەوانیش دا کۆمپانیا بیانیەکان جۆرەها گوند و یەکەی نیشتەجێ بوونی جیاواز دروست دەکەنلەسەر حیسابی زەوی کشتوکالّی)!

کەواتە ئێستا ڕوون بووەوە کە موچەی ٨٥٪ ئەوانەی باس کرانلەبودجەی حکومەتی هەرێمە و بەرهەمەکانیشیان ڕوون کرایەوە کەلەڕاستیدا شایانی باس کردن نییە ئەگەر بەرهەمی کوردستان ئەوە بێت ئەی باشە پێویستیەکانی ئەم میللەتە چین ؟!!

لە ڕاستیدا بەرهەمی ئێمە و پێویستی ئێمە بۆ بەرهەمەکان وەك ئاسمان و ڕێسمان وایەلە کاتێك دا خۆمان خاوەنی زۆربەی هەرە زۆری سەرچاوەی سامانە سروشتی و مرۆڤایەتیەکانین، کەچی هەموو پێداویستیەکانمانلەدەرەوە بۆ هاوردە دەکرێ خۆمان تەنها خاوەنی پارەین، ئەمە پێی دەگوترێت (ئابووری کەمئەندام)

بودجەی هەرێم سەرچاوەکەی و مەودای سەرچاوەکەی

لای هەموومان ئاشکرایە کە بودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستانلەحکومەتی عێراقەوە دێت کە بریتییەلەپارەی نەوت ، بوونی نەوت لەم ولاّتە جۆرە نازێکی داوەتە حکومەت و میللەت، وای لێکردووە بیرلەجێگرەوە بۆ دروستکردنی سەرچاوەیەکی تر بۆ بودجەی دەولّەت نەکاتەوە، نەوتیش وەك هەموومان دەزانین ڕۆژێکلەڕۆژان کۆتایی دێت، ئەگەر باسی ئەم گرێبەستەی دوایی وەزارەتی نەوتی عێراقی فیدراڵ بکەم لەکێلگەکانی مجنون و حلیفایە، ئەوا گرێبەستەکە تا ٢٥ ساڵ واژووی لەسەر کراوە واتە تا دەرهێنانی دواهەمین دلّۆپی نەوتلەم بیرانە ، پرسیار لێرە ئەوەیە ئایا ئێمە خۆمان ئامادە کردووە بۆ دوای کۆتایی هاتنی وزەی نەوت؟ ئێمەلەساڵی ١٩٢٧ کە بۆ یەکەم جار نەوت دۆزرایەوەلەکەرکوك ئەڵبەت پێشترلەنەینەوا هەبوو ئایا تا ئێستا هیچ بناغەیەکمان دروست کردووە بۆ سەرچاوەی داهاتمان دوای نەوت؟ دوای زیاترلەهەشتا ساڵلەدۆزینەوەی نەوتلەوڵاتەکەمان تازە دەست دەکەین بە گەشەکردن بەلّام چ گەشەکردنێك ؟ گەشەکردنێك کە بریتیەلەکوشتنی سامانی نەوت بە هۆی نەبوونی بناغە و پلان، بنچینەی بزواندنی ئابووریلەهەموو ئان و ساتێك دا دوای بوونی سەرچاوە سروشتی و سامانە مرۆییەکان پەیوەستە بە بوونی وزە بۆ بەکارخستن بەهەموو شێوەکانیەوە بۆ نمونە : بۆ دروست کردنی ئامێرە جیاوازەکان و ئۆتۆمبیل و ماشێن و تواندنەی کانزاکان و لکاندنی و هەتای دوایی بەلّام ئێمە ووزەی نیشتمانیمان خستۆتە مەزادەوە کۆمپانیا بیانیەکان پێشبرکێی لەسەر دەکەن ، ئەگەر باسی ئەم کێلگانەی کە لەسەرەوە ناوم هێنان بکەم ئەوا کۆمپانیای پترۆناسی مالیزی و شل ی هۆلەندیلە کێلگەی مجنون بۆ ماوەی زیاترلە٢٠ ساڵ بڕی ١٢,٦ ملیار بەرمیل دەردەهێنن بۆ هەر یەك بەرمیل ١,٣٩ دۆلارێك و سی تۆ سەنت وەردەگرن باشە بۆچی بەم شێوە بخرێتە مەزادەوە بۆ چارەنوسی نەوەکانی دوای خۆمان بخەینە مەترسیەوە ؟ بۆچی ئەم کێلگانە خۆماڵی نەکەین ؟ بۆچی پسپۆری خۆمان پێنەگەیەنین تاکو ئیتر کۆمپانیای بیانی سامانمان هەڵنەمژن؟؟ ئەگەر ١٢,٦ بەرمیل جارانی ١,٣٩ بکەین واتە ئەم دوو کۆمپانیایە بڕی ١٧٥١٤٠٠٠٠٠٠ حەڤدە ملیار و پێنج سەد و چواردە ملیۆن دۆلار وەردەگرن زۆرلەسەرمایەداران دەلّێن ئاساییە بەلّام ئەمە ئاسایی نییە هیچ ولّاتێکی خاوەن دەسەلّاتی هۆشمەند بە شتیوا ڕازی نابێت جگەلەئێمە ، وەزارەتی نەوتی عێراق و تەنانەت وەزارەتی سامانە سروشتیەکانی خۆمانیش وا خەریکین سامانە سروشتیەکانلەناو دەبەین ،لەڕاستیدا بە دەست لێنەدراوی بمێنێتەوە باشترە نەوەك بەم شێوەیە سەرچاوەکانمان بکەینە قوربانی پرۆسەیەکی ناڕوون و دۆڕاو وەك ئەوەی دەسەلّات بانگەشەی بۆ دەکات و چارەنوسی ڕۆلّەکانی دوای خۆشمان بخەینە مەترسییەوە

**** ****

****

خەرج کردنی بودجەی هەرێم و کارەکانی حکومەت

هەروەك باسم کرد موچەی هەموو کارمەند و مامۆستاو فەرمانبەر و خانەوادەی شەهیدان و پۆلیس و ئاسایش وپێشمەرگە و هەتا دوایی‌لەبودجەی دەولّەت دەدرێت (جێگەی ئاماژە پێکردنە کە ئایا دەزگا خێرخوازیەکانی سەر بە حیزبەکانیش لەبودجەی هەرێم پارەدار دەکرێن؟ یان ئایا ئەم کۆمەك و هاوکاریانەلەکوێ دەهێنن و بە چاکەی حیزب بەسەر خەلّکی هەژار دابەشی دەکەن؟!) ، ئەوە لە لایەك لەلایەکی ترەوە با بزانین بڕی پارەی ماوە لەبودجە بۆچی خەرج دەکرێ ؟

یەکەم : بەشی حیزبەکانلەنێوانیاندا دوو حیزبی دەسەلّاتدار کە هەرلەسەرکردایەتیە وە دەست پێدەکات تا دەگاتە کادرەکان ، هەروەها حکومەت : وەزیر و بەڕیوەبەرایەتیەکان و پاسەوان و ئەندام پەرلەمان و هەتا دەگاتە دوایی

دووەم : بڕی بودجەی ماوە بەشێکی هەرە زۆری لەسەر ڕەحمەتی خودا بەکار دەهێنرێت تەنها بۆ یەك شت ئەویش بریتیەلەدروست کردنی هۆتێل و باڵەخانە و یەکەی نیشتەجێ بوون ، ئایا ئەمەی ئێستالەکوردستان کراوە دەتوانین پێی بلّێین گەشەسەندنی ئابووری ؟

لە ڕاستیدا نەخێر ، ئەمە گەشەسەندن نیە بەلکو تەنها ڕوواڵەتە مەبەستم تەنها شێوەی جوانکراوە و هیچی ترنا ، ئەوەی ئێمە دەیکەین ڕەنگ کردنی هێلکەیەکی بۆگەنە بە ڕەنگی جوان و قەشەنگ ، ئێمە چەندان هۆتێلمان بە ڕز کردۆتەوە بە پارەی خۆمان بەلّام بە ئەندازیارانی بیانی و خاوەن پیشەی بیانی لەگەل دروست کردنی دەیان گوندی ئەلمانی و ئینگلیزی و هی تر کە بەشێکی زۆریانلەسەر حیسابی زەویە کشتوکاڵیەکانن

میدیاکانیشمان ئەم سەر و ئەو سەری جیهانیان تەنیوە بە قسەی زل و ئەورووپیەکانمان سەرسام کردووە بە ڕێکلامی جیاواز ،لەڕاستیدا تەنها پارەمان خەرج کرد و ئێستا خاوەنی هۆتێل و خانووین ئەمەش بە هیچ شێوەیەك بریتی نییەلەگەشەکردن

گەشەی ئابووری تەنها کاتێك دەگوترێت کە ئامراز و هەڵومەرجەکانی بەرهەم لەگەڵ توانا مرۆییەکان ئامادە بن بۆ بەرەم هێنان ولەئەنجام دا پێداویستیە جۆراوجۆرەکان بەرهەم بهێنن بێ پشت بەستن بە بەرهەمی بیانی .

سەبارەت بەکاری حکومەت

ئێمە نالّێین حکومەت پارە تەرخان ناکات کار ناکات ، کاردەکات بەلّام بە بێ هیچ بناغەیەك وەك ئەوەی خانوویەك دروست بکات لەسەر چوار پێچکی داری جوان کە بەرگەی سەرمای زستان و ڕەشەبای بەهار و پاییز نەگرێت، دوای هەر جارێکلەڕووخان دووبارە وەکو خۆی چاکی دەکاتەوە، بە بێ بیرکردنەوەلەدروست کردنی بناغە و چوار لای دیوار بۆی ، چۆن ؟

حکومەت بەهۆی دانی ئەم هەموو موچەیە بە خەلّکی بەتایبەتی ئەوانەی بەرەمیان نیە ساڵانە هەزاران دۆلار خەرج دەکات کە ئەمەش پێداویستیەکی کەم و بۆ ماوەیەکی کورت تەرخان دەکات ، خۆی لەڕاستیدا بەگوێرەی قسەی خۆی قەیرانی هەژاری چارەسەر دەکات بەلّام دوای کۆتایی هاتنی پارەکە هەمان قەیران بە شێوەیەکی بەهێزتر سەرهەلّدەداتەوە

چونکە ڕۆژ دوای ڕۆژ پێویستیەکانی خەلّك زیاتر دەبن بەهۆی زیاد بوونی ڕێژەی دانیشتوان و دەیان پێویستی تری وەکو لایەنی تەندروستی و گواستنەوە و گەیاندن و هتد

بۆ نمونە : خەرج کردنی پارەیەکی زۆرلەبودجە بۆ خانەوادەی شەهیدان تەنەها بخۆ و بڕۆیە ، ئەگەر مەمرەو مەژی نەبێت ، واتە گوزەرانیانلەبارێك دا وەستاوە هیچ چاکتر بوونی تێدا نییە

لە کاتێکدا حکومەت پارەیەکی تایبەتی بۆ تەرخان کردووەلەبودجەی هەرێم

لەهەمان کاتیشدا حکومەت ناتوانێت پرۆژەکان بخاتە بواری جێبەجێ کردنەوە ئەگەرلەبەرنامەشی دا بێت ئەوە بکات بۆچی ؟ چونکە بڕی بودجەی ماوە بەشی ئەوە ناکات

کەواتە ئەمە قەیرانێکی سەختە لەسەر دەولّەت چونکە ناکرێ موچەی خەلّك نەدرێت و تەنها پرۆژە جێبەجێ بکرێت ، لەلایەکی ترەوە ژێرخانی ئابووری و سەرخانی ئابووریلەجێگەی خۆی وەستاوە ، موچە خۆرەکان ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر دەبن جگە لەوەی بە هۆی گەندەڵیەوە سەدان هەزار دۆلار ون دەبێت ، خەلّك هەست دەکات کە حکومەتلەهەولّی خۆ چاك کردن دایە، بەلّام ئەمە پێویستی بە پرۆسەی ستراتیژی نوێ هەیە دەبێت سیستەمی ژێرخانی ئابووری بەرلەهەموو شتێك ببوژێنینەوە کە بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی هەڵی کارکردن زۆر دەبێت بەمەش لەم کێشەیە قوتار دەبین و چارەسەری بێ کاری دەکرێت و بەتایبەتی بۆ ئەوانەی کە موچە خۆرن و بەرهەمیان نیە هەروەکلەپلان دا باسی دەکەم

دەربارەی (ئیش) کار

زۆرجار گوێمان لەوە دەبێت کە حکومەت دەلّێت گەلی ئێمە تەمبەلّە بۆ کار کردن و خولیای ئیش کردنی نیە ، زۆر ڕاستە ئەم قسەیە لەسەر بەشێکی زۆری لاوان و ئەوانەی کەلەتەمەنی کارکردنن خولیای ئیش کردنیان نیە جێبەجێ دەبێت ، بەلّام ئایا حکومەت چ جۆرە کارێکی بۆ خەلّك تەرخان کردووە تاکو خەلّك بیکات ؟ قوتابیانی دەرچووی زانکۆ یانلەماڵەوە دانیشن یان قەلەمێك دەگرنە دەست ولەدوای مێزێکەوەلەدەزگایەك یانلەوەزارەتێك خزمەت دەکەن (ئەگەر ئەم کارە دەست بکەوێت) چونکە زۆربەی هەرە زۆری ئیش و کارەکان لەوڵاتی ئێمەلەسەر مێز و کورسیە پسپۆڕیلەئیشەکاندا بوونی نیە ، جگە لەوە ئیش و کاری بیناسازیش زۆرە ئایا گونجاوە بۆ قوتابی دوای دەرچونیلەزانکۆ بچێت کاری وەستایی بیناکاری بکات ؟ یاخود بەرد و بلۆك بکێشێتەوە ؟ بەهۆی وەبەرهێنانی کۆمپانیا بیانیەکان کاروباری دروست کردنی خانوو بەرە زۆر بووە قوتابی هەر ئەم ئیشەی هەیە تا بیکات ئایا ئەمە کاری قوتابیە ؟؟ سەرەڕای ئەوەش دەرچوانی زانکۆ ئەم کارانە دەکەن و جێگەی شانازی زۆربەشیانە ئەمەش بە هۆی کەسایەتی بەرزی خۆیانە

بەلّام چینێك هەیە بە هیچ جۆرە ئیش کارێك ڕازی نابن مەگەر ئیشەکە موچەکە زۆر زۆر بێت، چونکە ئەوان سەیر دەکەن چینێکی خەلکی کۆمەڵگالەجوانترین ڤێللا و جوانترین ئۆتۆمبێلی سەردەمیان هەیە، ئەوانیش دەیانەوێت وەکو ئەوان بن و بە کەمترین ماندوو بوون بگەنە هەمان ئاست ئەمەش بەهۆی دروست بوونی جۆرە کەسایەتیەکی سەیرەلەناخی چینەکانی کۆمەڵگای ئێمە کە بەهۆی خراپی هەڵس وکەوتی چینە پایە بەرزەکان و ناتەواوی ڕەوشی دارایی خێزان دروست بووە کە بە کێشەیەکی سۆسیۆلۆژی دادەنرێت ، چونکە بمانەوێت و نە مانەوێت ئابووری کاریگەری ڕاستەخۆی هەیەلەسەر ڕەوشتی کومەڵگا هەروەك پەندی ئینگلیزی دەڵێت : گوزەرانی خەلّك بگۆرە بیر کردنەوەشی دەگۆڕێت

ئەم بابەتە بۆ کۆمەڵناسەکان جێ دەهێڵم

وە ئەگەر بێت و لەگەڵ هەر گەنجێك قسە بکەین دەربارەی بارودۆخی ئابووری سەرەنجام دەڵێت حکومەت هیچی بۆم نەکردووە ، حکومەتیش بۆ هێنانەوەی پاساو دەڵێت ئێمە ناتوانین یارمەتی دارایی تاکە تاکەی خەلّك بدەین ، وایە ڕاستە ناتوانێت بەلّام دەبێت بیرلەدۆزینەوەی کار بکات بۆیان بۆ ڕزگار بوونی لەم دۆخە سەختە

بێگومان بە دۆزینەوەی کار داهاتوو دەستەبەر دەکرێ بۆ تاکەکان و ئەوانەی لەتەمەنی کارکردن دان پرسیار لێرە ئەوەیە چۆن کار بدۆزینە وە ؟

دۆزینەوەی کار بە هێنانی کۆمپانیای بیانی نییە بەلکو بە بەگەڕخستنی سەرچاوە سروشتی یەکان و توانا و چالّاکیە مرۆییەکانە و بۆ بەهێز کردنی کار دەبێت سەرەنجی خەلّك ڕابکێشرێت بۆ کارکردن بە چاك کردنی هۆکار و فاکتەری بارو گوزەرانیان (ئاسایش و تەندروستی و گواستنەوە و گەیاندنی خێرا هتد) و بە گرەنتی دان پێیان بۆ دەستەبەری داهاتوویان کەلەپلان دا زیاتر ڕوونی دەکەمەوە

لێرەدا تووشی ڕەخنەی بەهێز دەبینەوەلەلایەن دەسەڵاتەوە بە هۆی ئەوەی کە کوردستان دەبێت پشت ببەستێت بە وەبەرهێنانی بیانی بەتایبەتیش وەبەرهێنانی وڵاتە ئەورووپیەکانی وەکو ئەلمانیا و بەریتانیا و ئەمریکاو فەرەنسا بۆچی ؟ چونکە بە گوتەی ئەوان بەستنەوەی ئابووری کوردستان بە ئابووری ئەم وڵاتانە پێگەی سیاسیمان بەهێز دەکات و زیاتر ئاسایش بۆ کورد دەستەبەر دەکات لەهەرەشەکانی دەوروبەر دەمانپارێزێت چونکە کوردستان بە نەیاران دەور دراوە، ئەمە ڕاستیەکە ناتوانین نکوڵی لێ بکەین و هەموو لایەکمان پشتگیری وەبەرهێنانی بیانی دەکەین، بەلّام پێویستە سنوری خۆی هەبێت وەك کورد دەڵێت (هەموو شتێك بە خوێ و خوێش بە مەعنا) ئێستا وەبەرهێنانی وڵاتان بە شێوەیەکی سەرەکی لەنەوت دا خۆی دۆزیوەتەوە هەموومان لەگەل ئەمە ڕازین بەلاّم خۆ سامانە سروشتیەکانی کوردستان تەنەها نەوت نیە ، بەلکو چەندان سەرچاوەی تری جیای تێدایە کە ڕۆڵی هەرە سەرەکی دەگێڕن لەبوژانەوەی ژێرخانی ئابووری ئەگەر بێت و بەگەڕیان بخەین و نەهێڵین وەکو نەوت تووشی فرۆشتن بێت

بەرهەمەکانی هەرێمی کوردستان و پێویستیەکانی

وەك دەزانین کوردستان خاکێکی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری هەیە تاکە بەرهەم تا ئێستا هەبوویێت لەم وڵاتە جێگەی شانازی ئێمە بوویێت بریتی بووەلەبەرهەمە کشتوکاڵیەکان و ئاژەڵیەکان، بەلّام ئەوە دەبینین لەم ساڵەی داهاتوودا ڕێژەی بەرهەمە ئاژەڵیەکان ٤٨٪ کەمی کردووە ئەمەش بەهۆی وشکە ساڵی و فرۆشتی ڕێژەیەکی گەورەی ئاژەڵلەلایەن خاوەنەکانیەوە بۆ وڵاتانی ئێران و تورکیا هەرچی سامانی کشتوکاڵیشە هەمان کێشەی ووشکە ساڵی و بوونی نەخۆشی جیاوازلەناو کێلگەکان و نە بوونی شوێنی هەلگرتنی بەرهەمە هاوینیەکان و نە بوونی کارگە ی جۆراوجۆر بۆلەقوتوو نانی بەرەمە شیریەکان و

کشتوکاڵیەکان ، کە واتە ئێستا دەردەکەوێت کە وەرگرتنی بڕیارێکی بە پەلە لەلایەن حکومەتە وە بە هاوکاری خەلّك شتێکی پێویستە بۆ ڕزگار کردن و دووبارە بنیاد نانەوەی کەرتی کشتوکاڵی و ئاژەڵی ، چونکە بەرهەممان خۆیلەژمارە سفر نزیك کردوەتەوە

بەراستی لەهەرێمێکی ٥ ملیۆنی ئەمە بێت بەرەممان پێویستە بانگی حاڵەتی نا ئاسایی بدرێت چونکە ڕووبەڕووی تراژیدیا دەبینە وە

ئێمەلەکوردستان ناتوانین بورغو دروست بکەین لەکاتێکدا ئاسنی زۆر هەیەلەکوردستان ناتوانین نایلۆن دروست بکە ین کە سادەترین شتن ولەهەمان کاتدا بەرهەم هێنانی زۆر ئاسانە

ئەگەر بەراوورد بکەین لەگەڵ پێویستیەکانی ئێمە بۆ شتەکان ناتوانرێت بەهیچ شتێك هاوسەنگیەك بدۆزینەوەلەنێوانیان ، وەکو دەزانرێ پێویستی هەر کەسێکی ئاسایی لەسەرەتا دا بریتیەلەخواردن و ئاسایش و جێگای حەوانەوە دوای فەراهەم بوونی ئەمانە ئیتر لەخۆوە مرۆڤ هەوڵ بۆ وەدەست هێنانی کاڵای زیاتر دەدات کەلەڕووی چەندایەتی بەشی بکات ولەڕووی چۆنایەتیلەباشترین جۆر بێت ئەمەش داوای خەلّك لەسەر بەرهەمەکان زیاد دەکات بۆ دەستەبەرکردنی پێداویستیەکانی

لەوڵاتی ئێمەش ئاسایی ڕێژەی دانیشتوان زیاد دەکات وەك هەموو وڵاتان کەواتە پێویستی خەلّك بۆ کاڵاو بەرەمە جیاوازەکان دوو ئەوەندە زیاد دەکات ،لەلایەکی ترەوە زۆربەی هەرە زۆری خەلّك مووچە خۆرن بەبێ بەرهەمی (ماتێریالی) ماددی واتە هیچ بەرهەمیان نیە و داوای کەلوپەل وکاڵایان ڕۆژ بەڕۆژ زۆر دەبێت بۆیە بەشێوەیەکی هەرەمەکی دەرگای سنورەکان دەکرێتە وە لەگەڵ وڵاتانی هاوسێی وەکو ئێران و تورکیا ، خەلّکێکی بێ شوماریش ڕووی تێدەکات بەمەش خەلّك تووشی ڕاهاتن دەبێت لەسەر ئەم جۆرە ئاڵ و گۆڕیە ئیتر لێرەدا میللەت توانا مرۆییەکانی لەناو دەچێت و تەمبەڵ دەبێت وەکو حکومەت دەفەرموێ ، جا لێرەدا دەتوانین خۆمان بەراوورد بکەین بە خەلّکانی وڵاتانی کەنداوی عەرەب کە ئەمەش جێی داخە و گەورەترین کێشەیە ، ئەگەرلەیادمان بێت خاتوو دانییل مێتران لەپەرلەمانی کوردستان گوتی (پێم سەیرە ئێوە دەتانەوێت پێشبرکێ بکەن لەگەل وڵاتانی کەنداو ئێوە خاوەنی سامانی سروشتی و مرۆیین توانای بەرهەم هێنانتان هەیە) وڵاتانی کەنداو تەنها پارەی هی خۆیانە بەڕاستی جێی گاڵتەی وولاتانی پێشکەوتووی ئەورووپان

لە ولّاتە ئەورووپیەکاندا دوای تەمەنی ١٨ ساڵی هەموو کەسێك کار دەکات بێگومان کە حەزی لێ بێت وزۆربەی هەرە زۆریشیان حەزیان لێیە چونکە بەم شێوەیە پەروەردە کراون هەملەناو خێزاندا هەم لەلایەن حکومەتیشەوە ، قوتابیان دەخوێنن ولەکاتی پشودا کار دەکەن تاکو بتوانن بۆ خۆیان گەشتێك بکەن یاخود ئۆتۆمبێلێك بکڕن یاخود تووشی خەمۆکی نەبن ولەتەنیایی ڕزگاریان بێت ، بەلّام لەکوردستان مووچەخۆری و بێ کاری مووچەخۆران و بێ بەرهەمی تووشی تەمبەلّیمان دەکەن و پێداویستیش ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر دەبێت

هەروەها بەپێی دوا ئامار کارگە و فابریکەکانی کوردستان ١٠٪ داخراون ئەمەش موژدەیەکی ترە بۆ تراژیدیایەکی تر ئێمە بەدەست بێ کارگەییەوە دەنالێنین کەچی ئەوەی هەشە ڕوولەداخرانە بەهۆی نەبووی کۆنترۆڵ و فلتەر لەسەر سنورەکان (کە شت و مەك تیایدا هاوردە دەکرێت) ،لەڕاستیدا تا ئەو کاتەی خۆمان پێویستمان بە کاڵایەك هەیە هاتنی ئەم کاڵایە بۆ ناو کوردستان ئاساییە بەلّام هەر دەبێت کۆنترۆڵی لەسەر بێت یاخود گومرگی لەسەر بێت، حکومەت دەبێت لەکاتی بووژاندنەوەی هەر کەرتێکی ئابووری و بەرهەم هێنانی هەر کاڵایەك دەبێت هێنانە ناوەوەی ئەم کاڵایە سنوردار بکات بۆ نمونەلەکوردستان کارگەی دروست کردنی دەرگاو پەنجەرە هەیە لێرە دا پێویستە هێنانی ئەم کاڵایانە بوەستێنرێت تاکو کارگەکان دانەخرێن بەلکو بەرەو پێش ببرێن تا ئەو کاتەی کێبرکێی لەسەر دروست دەبێت و بە پێچەوانەوە خۆمان بەرهەمەکانی ئەم کارگەیە بنێرینە دەرەوە

ئەمە و دەیان هەزار کەلوپەلی ترلەئێرانەوە دێت کەلەڕاستیدالەڕووی چۆنایەتیەوە بە کەڵك نایەت ، هەروەك ئێستا ئەوروپا هەوڵ دەدات هێنانە ناوەوەی کاڵای چینی سنوردار بکات چونکەلەمێژ نیە چەندین کارگەی ئەلیکترۆنی داخراونلە وڵاتانی ئەلمانیا و فەرەنسا هی‌تر ، کەواتە لەدەست نەدانی کات و پەلە کردن لەخێرا پلان دانان بە قازانجی خۆمان دەشکێتەوە ، پێویستە خۆمان بۆ ساتە سەختەکان ئامادە بکەین با وا گریمان بکەین کە بەهۆی شەڕێکی سەختەوە بۆ ماوەی ساڵێك سنورەکان دادەخرێن ئایا خۆمان ئامادە کردووە بۆ بارودۆخێکی لەم بابەتە ؟؟ ئایا خۆمانلەتوانامان دا هەیە پێویستیەکانمان فەراهەم بکەین ؟ یان دەبێت لەبرسان بمرین ؟ دەبێت بزانرێت پارە تا ئەو کاتە نرخی هەیە کە جیهان لەئاشتی دا بەتایبەتی خۆشمان دراوسێی وڵاتێکی واین کەلەهەموو ساتە وەختێك دا ئەگەری ڕوودانی جەنگی لێ دەکرێ

داهاتووی هەرێمی کوردستان بەم شێوەیە (بارودۆخە)بەچی دەگات؟

وەك دەبینین ڕێژەیەکی زۆر کۆمپانیا بیانیەکان ڕوویان کردووەتە هەرێمی کوردستان بۆ کاری وەبەرهێنان بە تایبەتیش کۆمپانیا تورکیەکان کە من بە چاوێکی گومانەوە سەیریان دەکەم چونکە سیاسەتی تورکە تۆرانی و مەنگۆلیەکان خۆیان خزاندۆتە ناو هەموو لایەنێکی ژیانەوە بە کۆمپانیاکانیشەوە لێرە دا دەبێت وریا بین لێیان

جگەلەدەرهێنانی نەوت ئەوانی تر بە شێوەیەکی خەست ڕوویان کردوەتە دروست کردنی خانوو و بینا و باڵەخانەی شتی لەم بابەتە و لەگەڵ دەست کەوتنی پارەیەکی زۆرلە داهاتی نیشتمانیمان و دوای کۆتایی هاتنیش خوا حافیزی و مانەوەی ئێمەش لەخاڵی سەرەتا ئێستا مەسەلەی خانوو بەرە بۆتە قسەی سەر زاری هەموو خەلّك هەر کەسێك پارەی هەبێت یەکسەر دەچێت پارچە زەویەك دەکرێت و خانویەك دروست دەکات

ئەوەیە پێشکەوتنی کەرتی ئابووریمان ، دوای ماوەیەك زەویەکان هەموو دەفرۆشرێن و خاوەنی خۆیان دەبێت ئیتر ئەو کاتە نازانین کرین و فرۆشتنەکانلەنێوان چی و چی دەبێت

لەلایەکی ترەوە حکومەت بۆ هەر قەیرانێك پارە تەرخان دەکات دوای کۆتایی هاتنی پارەکە قەیرانێکی تری کوشندە دەست پێدەکات بۆ سەر بارودۆخی ئابووری هەرێم هەروەك باسم کرد بەهۆی نەبوونی بناغەیە بۆ چارەسەری بنەڕەتی کێشەکان

ئەوە لەسەر ئاستی نێوخۆیی ، ئەگەر بێت و باسی پێشبینیەکان بکەین کە وەکو گریمانەیەك

ڕەنگەلەداهاتوو دا ڕووبدات هیچ شتێك مەحاڵ نیە بۆ ڕوودان لەم جیهانەی ئێستادا چونکەلەجیهانێکی چڕوپڕ دەژین هەموو شت جێگەی گومانە

لەسەر ئاستی جیهانی پێویستە هەموومان بزانین مەترسی هەیە لەسەر سیستەمی پارەلەجیهان ئەگەرچی مەترسیەکە ڕەنگە جێگەی پێکەنینی زۆر کەس بێت بەلّام مەترسیەکی لەم بابەتە هەیە

گریمانەی لەناو چوونی سیستەمی پارەی جیهانی بریتیەلەناو چوونی نرخی ئەم پارەیەی کە ئێمە ڕۆژانە کاری پێدەکەین هەموومانلەبیرمانە کاتێ سەددامی دیکتاتۆرلەدوای جەنگی کوێت پارەی ٢٥ دیناری لەبانك کێشایەوە بەمەش سەدان کەسی تووشی زیانی کوشندە کرد ، بەلاّم ئەمە شتێکی زۆر سادەیە چونکەلەسەر ئاستی یەك دەولّەتدا ڕووی دا ئەدی ئەگەر خوانەخواستە جیهان تووشی شەڕێکی گەورەبوو ئەو کاتەلەسەر ئاستی جیهانی پارە نرخی نەما ؟؟ ئەو کاتە چی لەپارەی کاغەز بکەین کە لەسەری نوسراوە ٢٥ هەزار ؟با باسی نمونەیەکی ئاسان بکەم ئەگەر لە دۆخێکی شەڕ و ناخۆشی دا شتێکی لەم بابەتە ڕووی دا کەسێکی گەنم فرۆش ١٠ فەردە گەنمی هەبوو کەسێك هات بۆ کڕینی گەنم لێی بەلّام لێرە دا گەنم فرۆش ڕازی نابێت گەنمی پێ بدات تەنانەت ئەگەر کڕیار پارەی ١٠ هەزار فەردەگەنمیشی پێ بدات چونکە خاوەن گەنم بیر لەوە دەکاتەوە ئایا ئەم گەنمە بەشی خۆی و خێزانی دەکات تا دوای کۆتایی هاتنی شەڕ !؟

جا لێرەدا لەسەر ئاستی نێوان دووکەسلەنێو وڵاتێك دا بەم شێوەیە دەبێت ئەدی ئەگەر بێت و هەموو جیهان تووشی شتێکی لەم بابەتە بێت ، لێرە دا ئێمە خاوەنی پارەیەکی زۆر و بەرەمێکی کەم چیمان بەسەر دێت ؟ جا بۆیە دەبێت ببینە وڵاتێکی بەرهەم هێن بەر لە هەموو شتێك بۆ خۆمان ئینجا هەوڵی ناردنە دەرەوەش بدەین.